

## Podpore školského knihovníctva patrí mesiac október

Slovenská pedagogická knižnica prostredníctvom aktivít svojho metodického centra pre školské knižnice pomáha školským knižničiarom aktívne budovať svoje postavenie vo vzdelávacom systéme. V desiatom kalendárnom mesiaci sa od roku 1999 slávi Medzinárodný deň školských knižníc a od roku 2008 aj Medzinárodný mesiac školských knižníc.

### Súťaž o najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice k Medzinárodnému dňu školských knižníc

Po prvýkrát Slovenská pedagogická knižnica prijala v roku 2005 odporúčanie Medzinárodnej asociácie školského knihovníctva (International Association of School Librarianship) oslavovať Medzinárodný deň školských knižníc (International School Library Day). Je všeobecne známe, že tento deň vyhlásila Dr. Blanche Woolls, prezidentka uvedenej asociácie v roku 1999. Ako deň osláv stanovila štvrtý októbrový pondelok v danom kalendárnom roku s tým, že každoročne budú tieto oslavy zamerané na inú tému. Jej snahou bolo upozorniť širokú verejnosť na dôležitú úlohu školských knižníc vo výchove a vzdelávaní žiakov. Školským knižničiarom prezidentka asociácie ponúkla aj spôsob osláv. Napríklad odporučila školským knižničiarom, aby zorganizovali deň otvorených dverí vo svojich školských knižniciach a pozvali na nich rodičov žiakov, ako aj ďalších členov miestnych komunití; spropagovali oslavu školských knižníc aj mimo svojich priestorov; informovali regionálne médiá o svojej oslave Medzinárodného dňa školských knižníc. Hlavným cieľom osláv mala byť podpora čítania a čo najväčšia zaangažovanosť žiakov.

Slovenská pedagogická knižnica reagovala na výzvu prezidentky asociácie zorganizovaním *Súťaže o najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice* k Medzinárodnému dňu školských knižníc. Ambíciou tejto súťaže bolo na jednej strane **zábavnými formami práce s knihou podporiť u žiakov dobrý a trvalý vzťah ku knihe, školskej knižnici, k čítaniu a poznávaniu nového**. Na druhej strane prostredníctvom informácií o oslavách **informovať širokú verejnosť o činnosti školských knižníc**.

Hlboký význam a zmysel súťaže pre školské knižnice ocenilo aj samotné Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, ktoré ho podporilo v dvoch rovinách. Po prvé – osobnú záštitu nad súťažou každoročne preberá minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky; po druhé – sekcia regionálneho školstva Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pravidelne venuje finančné prostriedky víťazným školským knižničiarom na nákup kníh do svojich knižničných fondov podľa vlastného výberu.

Je potrebné povedať, že v rokoch 2005 až 2011 sa súťaže zúčastnilo **1 857** školských knižníc. Celkovú sumu **27 104 €** si rozdelilo **53** víťazov. V tomto roku sa do súťaže zapojilo **320** školských knižníc, ktoré si rozdelia finančné prostriedky v sume 6 000 €. Túto finančnú cenu im darovala sekcia regionálneho školstva Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Okrem tejto ceny získava prvá stredná škola mimo poradia víťazov zvláštnu cenu súťaže. Časopisy *Fifik* a *Quark* jej venujú knižné odmeny vydavateľstva *Perfekt* v sume **200 €**

do školskej knižnice. Vyhodnotenie tohoročného 8. ročníka súťaže je sprístupnené na webovom sídle Slovenskej pedagogickej knižnice.

Doteraz školské knižnice pripravovali oslavu Medzinárodného dňa školských knižníc na tieto témy: *Objavovanie dobrodružstva (2005)*, *Čítanie. Poznávanie. Konanie (2006)*, *Vzdelávanie podporované školskou knižnicou (2007)*, *Čitateľská gramotnosť a vzdelávanie vo vašej školskej knižnici (2008)*, *Školské knižnice: Veľký obraz – divadelné stvárnenie najzaujímavejšieho príbehu (2009)*, *Rozmanitosť, náročnosť, pružnosť: Školské knižnice majú všetko – zorganizovanie najzaujímavejšieho vyučovacieho dňa (2010)*, *Školské knižnice pripravujú žiakov na život (2011)*, *Školské knižnice: Kľúč k minulosti, prítomnosti a budúcnosti (2012)*.

Charakter svojich podujatí prispôbovali konkrétnym témam, ktoré boli vyhlásené Medzinárodnou asociáciou školského knihovníctva. Ako príklad môžeme uviesť **víťazné podujatia** za ostatné tri roky, a to:

#### Školské knižnice: Veľký obraz – divadelné stvárnenie najzaujímavejšieho príbehu (2009)

Základná škola v Čaklove zorganizovala v priebehu oslavy viacerou aktivít, napríklad dramatizáciu rozprávok, básní a povestí – *Veľká repka*, *O rukavičke*, *O myške*, *Už ho vezú*, *Jožko Pletko*, *O tatranskom zlatom jeleňovi* – prostredníctvom ktorej žiaci prezentovali svoju fantáziu, tvorivosť a celkový záujem o literatúru; hudobno-recitačné vystúpenie *VIKTOR*, v ktorom si žiaci cez zhudobnené literárne príbehy, povesti a básne vytvárali emocionálny most k literatúre; zábavno-náučný program s literárnym kritikom Martinom Kubečkom, v ktorom žiaci „cestovali“ jednotlivými vývinovými obdobiami literatúry s piesňou na perách.

#### Rozmanitosť, náročnosť, pružnosť: Školské knižnice majú všetko – zorganizovanie najzaujímavejšieho vyučovacieho dňa (2010)

Základná škola na Štúrovej ulici v Spišskej Starej Vsi zorganizovala podujatie *Oslávenci v Knihuľkove*, v rámci ktorého žiaci najskôr hľadali na internete a v školskej knižnici informácie o osobnostiach, ktoré sa narodili 25. októbra. Následne svoje aktivity sústredili na osobnosť Pabla Picassa. Napríklad hľadali informácie o jeho živote a tvorbe, vyrobili jeho trojdimenzionálnu abstraktnú sochu v kubistickom štýle, vyrábali obaly na knihy, maľovali plagáty a tvorili koláže v štýle jeho tvorby, kreslili jeho holubicu mieru, pripravili prezentáciu o jeho živote a tvorbe.

#### Školské knižnice pripravujú žiakov na život (2011)

Základná škola s materskou školou v Starej Bystrici zorganizovala podujatie pod názvom *Číta celá dedina*, ktoré sa skladalo zo štyroch aktivít. V rámci prvej aktivity *Škola v literárnom svete* žiaci v kostýmoch literárnych hrdinov hrali divadelné scény, spievali, tancovali. Druhú aktivitu *Hurá za najmladším čitateľom* uskutočnili na návšteve v materskej škole. Žiaci-rozprávkové bytosti čítali škôlkarom za-

ujímavé príbehy. V rámci tretej aktivity *Do čítania sme celí draví* sa žiaci rozprchli po celej dedine. Čítali z knihy vodičom na čerpacej stanici, krajčírkam v dielni, predavačkám v obchode, kaderničke a vôbec všetkým okoloidúcim. Štvrtú aktivitu *Zasadíme čitateľské semä do starobystrickej zeme* realizovali formou „flash mob“. Pozvali občanov dediny na 12. hodinu na svoje Námestie sv. Michala pod Slovenský orloj na spoločné trojminútové čítanie.

Organizátorov súfaže teší, že školským knižniciam sa darí v celom rozsahu naplniť zámer osláv Medzinárodného dňa školských knižníc. Veď okrem zaangažovania celej školskej komunity pozývajú na svoje podujatia rodičov žiakov, starých rodičov, zástupcov zriaďovateľov škôl (najčastejšie starostov obcí), zástupcov dedinských farností, obecných či mestských poslancov, knihovníčky z obecných alebo mestských knižníc. Dokonca niektoré podujatia školské knižnice zorganizovali v spolupráci s verejnými knižnicami. Poväčšine spoločne pripravili besedy so spisovateľmi, rozprávkové popoludnia alebo literárne kvízy. Napríklad školská knižnica v Základnej škole v Turzovke-Bukovine spolu s Mestskou knižnicou v Turzovke zorganizovali besedu pre žiakov 2. až 4. ročníka s kysuckým spisovateľom Antonom Pajonkom.

Zvlášť je potrebné vyzdvihnúť aj propagáciu Medzinárodného dňa školských knižníc samotnými školskými knihovníkmi, vedením školy, obecnými úradmi, celoslovenskými i regionálnymi printovými a elektronickými médiami. Na propagáciu svojich podujatí najčastejšie používajú nástenky, školské časopisy, samostatné pozvánky rodičom žiakov, webové sídla škôl a obcí či obecné rozhlas. Vzornú spoluprácu škôl a obecných úradov môžeme ilustrovať na Obecnom úrade v Mýte pod Ďumbierom, ktorý vyhlásil podujatie v obecnom rozhlase a pozval na akciu všetkých starších občanov, a na Obecnom úrade v Rybníku, ktorý umožnil štyrom najlepším žiakom-čitateľom základnej školy prečítať spoločne vytvorenú rozprávku v obecnom rozhlase ako večerníček pre najmenších.

## Česko-slovenský projekt Záložka do knihy spojuje školy

Nový prezident Medzinárodnej asociácie školského knihovníctva James Henri **pri príležitosti 10. výročia Medzinárodného dňa školských knižníc** v roku 2008 vyhlásil mesiac október za **Medzinárodný mesiac školských knižníc**. Školským knihovníkom odporučil, že si môžu zvoliť jeden deň, týždeň alebo dokonca celý mesiac október, ktorý by venovali oslavám školských knižníc.

Na základe tohto odporúčania sa Slovenská pedagogická knižnica rozhodla v roku 2009 rozšíriť svoje aktivity na podporu čítania žiakov základných škôl a stredných škôl na celý mesiac október. Kvôli atraktivite samotnej aktivity nadviazala spoluprácu s Národnou pedagogickou knižnicou J. A. Komenského v Prahe, s ktorou sa dohodla na **česko-slovenskom projekte Záložka do knihy spojuje školy**. Cieľom spoločného projektu bolo **nadviazanie kontaktov medzi českými a slovenskými základnými a strednými školami a podpora čítania prostredníctvom výmeny záložiek do kníh, ktoré žiaci vyrobia ľubovoľnou technikou**. Výmenu záložiek mohli české i slovenské školy využiť aj na nadviazanie vzájomnej spolupráce, kontaktov alebo poznávanie života žiakov v oboch republikách. Je vhodné ešte uviesť, že obaja organizátori kvôli ušľachtilému posolaniu samotného česko-slovenského projektu pozvali do neho všetky školy bez ohľadu na to, či mali zriadené školské knižnice, alebo mali len kabinetné zbierky.

Pedagogickí i nepedagogickí zamestnanci spolu so žiakmi s radosťou prijali pozvanie do česko-slovenského projektu.

Ocenili najmä jeho krásnu myšlienku i poslanie. Žiaci sa s nadšením pustili do výroby záložiek. Poväčšine ich vyrábali na vyučovacích hodinách, v rámci krúžkovej činnosti a v školskom klube detí. Niektorí ich robili doma, pričom využili pomoc svojich starších súrodencov alebo rodičov. Pri ich výrobe využili rozmanité techniky a nechali sa inšpirovať prečítanými knihami, internetom, svojím okolím. K samotným záložkám školy často pribalovali svoje školské časopisy, reklamné predmety a darčeky, knihy alebo fotografie žiakov, ktorí sa zúčastnili česko-slovenského projektu. Niektoré školy si na základe vzájomnej dohody vymenili záložky pri osobnej návšteve zástupcov škôl. Za pozornosť stojí spomenúť napríklad návštevu učiteľov z táboreskej školy v novozámockej škole. Súčasťou tejto delegácie boli dokonca aj predstavitelia Mestského úradu v Táboře, ktorí sa rozhodli spolupracovať s Novými Zámkami aj na úrovni mesta.

Organizátori česko-slovenského projektu môžu spokojne povedať, že výmena záložiek prispela k nadviazaniu nových priateľských vzťahov medzi českými a slovenskými partnerskými školami, podporila záujem žiakov o čítanie, ako aj rozvinula ich tvorivé schopnosti, zmysel pre dobro, krásu a veľkorysosť. Úprimné poďakovanie si zaslúžili všetci pedagogickí i nepedagogickí zamestnanci za ich voľný čas i úsilie, ktoré venovali príprave tohto česko-slovenského projektu, za vzbudenie záujmu žiakov o túto aktivitu, za usmerňovanie žiakov pri tvorbe záložiek, pri ich vzájomnej výmene a pri komunikácii s partnerskou školou. Na základe spätnej väzby od jej účastníkov môžeme povedať, že prispel nielen k zvýšenej návštevnosti školských knižníc, ale zapojil aj množstvo žiakov zo špeciálnych škôl, ktorí pri výrobe záložiek mohli naplno uplatniť svoju manuálnu zručnosť.

Do troch ročníkov sa zapojilo **300 českých škôl** s celkovým počtom **28 911 žiakov** a **1 052 slovenských škôl** s celkovým počtom **115 152 žiakov**.

I napriek tomu, že v roku 2011 bol česko-slovenský projekt ukončený na základe rozhodnutia českého partnera, Národná pedagogická knižnica J. A. Komenského ho totiž vyhodnotila ako „prežitý“ a „nasýtený“ projekt, v októbri tohto roku došlo k pozitívnej zmene. Český partner na čele s novým vedením pristúpil na obnovenie spolupráce so Slovenskou pedagogickou knižnicou a prijal jej návrh realizovať česko-slovenský projekt v roku 2013, a to na tému **Namaľuj mi svojho obľúbeného literárneho hrdinu**.

## Celoslovenský projekt Záložka do knihy spojuje slovenské školy

Slovenská pedagogická knižnica sa na základe veľkého množstva pozitívnych ohlasov od všetkých členov školských komunít, počnúc učiteľmi cez školských knihovníkov až po žiakov, rozhodla v roku 2012 vyhlásiť celoslovenský projekt **Záložka do knihy spája slovenské školy**. Cieľ tohto projektu bol rovnaký ako u predchádzajúceho projektu. Jediný rozdiel spočíval len v jeho územnom vymedzení, a to konkrétne na území Slovenskej republiky.

Do tohto projektu sa zapojilo **489 škôl** s celkovým počtom **54 528 žiakov**, a to 396 základných škôl a 93 stredných škôl. Hoci vyhodnotenie celoslovenského projektu bude sprístupnené takisto 30. novembra 2012 na webovom sídle Slovenskej pedagogickej knižnice, dovoľme si uviesť aspoň jedno hodnotenie za všetky zúčastnené školy.

*„Chceme Vám poďakovať za krásnu myšlienku, na základe ktorej sme mali možnosť spoznať sa so žiakmi na opačnom konci Slovenska. Deti sa s nadšením zapájali do tohto projektu nielen na výtvarnej výchove a pracovnom vyučovaní,*

*ale aj na iných predmetoch. Zaujímalo ich napríklad, kde sa na mape nachádza mesto, do ktorého máme poslať záložky... Neviete si predstaviť tú radosť a zvedavosť žiakov, keď zbadali záložky z partnerskej školy."*

*Dagmar Smutná, Základná škola s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským, Veľký Kýr*

Na záver môžeme s radosťou povedať, že počet prihlásených škôl do všetkých troch projektov potvrdil skutočný záujem školských komunít o aktívnu podporu čítania, rozvoj čitateľských návykov u žiakov a upevňovania potešenia z čítania, z objavovania niečoho nového, nepoznaného či dobrodružného. Osobitnú zásluhu na tejto podpore čítania majú aj školské knižnice, ktoré sú si vedomé, že samotným čítaním si žiaci necibria len techniku čítania, fantáziu, predstavivosť, ale

si aj rozširujú slovnú zásobu, zdokonaľujú pravopis a posilňujú svoje morálne vlastnosti prostredníctvom poznávania kladných literárnych hrdinov a túžbou sa im vyrovnáť. Vystupovaním pred kolektívom si zároveň upevňujú svoje sebavedomie. Za svoju aktivnosť, kreativitu, nadšenie a schopnosť dať knihu do rúk žiakom, ktorí k tomu z určitých dôvodov nemajú možnosť, pretože pochádzajú z málo podnetného prostredia či sociálne slabého prostredia alebo majú nejakú špecifickú chybu, si školské knižnice zaslúžia skutočný obdiv a veľkú vďaku za prácu, ktorá nás všetkých obohacuje.

**Rozália Cenigová**

rozalia.cenigova@spgk.sk

